

І.П. Хомин, канд. екон. наук (*ТНЕУ, Тернопіль*)

ПРОБЛЕМА СУТНОСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Безвідносно до того, які проблеми розвитку окремого підприємства чи певної галузі або й навіть економічної системи держави в цілому досліджувалися вченими, чільною завжди є пов'язана з його регулюванням. А ніщо не є таким дискусійним ось уже близько трьох століть, як застосування при цьому фінансово-економічних важелів, адже щодо цього здавна маємо прихильників і противників будь-якого державного втручання в цей процес.

Водночас еволюція наукових знань не привела до достатньо чіткого розуміння єдності фінансово-економічних процесів, отож воно функціонує в якості розрізнених концепцій і теорій, або існує – за крилатим висловом Дж. М. Кейнса – «термінологічне стовпотворіння». Відтак у наукових працях фігурують визначення «фінансово-монетарні важелі», «фінансово-кредитний механізм», «організаційно-економічний механізм» тощо, які не охоплюють усього розмаїття проблеми забезпечення ефективного розвитку аграрного сектору економіки навіть коли стосуються його безпосередньо. Як зауважують Н. Коденська та А. Єремєєва, воно не викристалізоване і в якості синонімів фігурують термінологами «державна підтримка», «державне регулювання», «фінансова підтримка», «державна допомога», хоча перша за своїм змістом вужча від другої, адже «державне регулювання об'єднує й такі складові, як адміністративний, правовий вплив, заходи обмежувального характеру (товарна та фінансова інтервенція, фінансова підтримка виробників сільськогосподарської продукції у таких формах, як бюджетна позика, кредитна підтримка, ... податкова преференція та ін.» [1, с. 15].

Більш того, одне й те саме трактується водночас власне як визначення поняття «державна підтримка», так і критерій його дотримання. Й нерідко проблема розвитку аграрного сектору розглядається лише в площині суто фінансовій, хоча це методологічно суперечливе не тільки через неможливість елімінування економічних важелів із контексту стратегії, позаяк вони тісно переплетені з фінансовими, а головно із-за необхідності узгодження фінансових важелів розвитку з суто економічними, без чого регулювання цього процесу не буде ефективним, так би мовити, за визначенням. При цьому не слід залишати поза увагою й того, що фінанси все таки є

категорією, зумовленою економічними процесами, вони покликані забезпечувати вирішення проблем, які виникають у ході цих процесів чи то щодо здійснення Стратегії соціально-економічного розвитку України загалом, чи локальних, наприклад в аграрному секторі. Щодо останнього, то цю підпорядкованість можна помітити хоча б за переліком цільових програм розвитку аграрного сектору, починаючи з фінансової підтримки виробництва продукції рослинництва й тваринництва та завершуючи частковою компенсацією вартості складної сільськогосподарської техніки, чи закладкою й доглядом за молодими садами й т. ін.

Головною вадою цього взаємозв'язку є його слабкість, зумовлена намаганням вклинити в нього волонтаристський підхід, не звертаючи уваги на тісноту залежності між згаданими процесами, що перетворює такі програми у фрагментарні вкраплення, які не справляють відчутного впливу не тільки на розвиток аграрного сектору загалом, але навіть не забезпечують вирішення локальних завдань, які в них визначені. Скажімо, спрямовані на збільшення поголів'я великої рогатої худоби не ув'язані в єдине ціле не тільки із загальнодержавними щодо підвищення купівельної платоспроможності громадян, закупівлями в Аграрний фонд, ціноутворенням на ринку, але й локальними, зокрема, кормовиробництвом. В результаті вплив цих програм на розвиток аграрного сектору мінімальний, тому темпи збільшення поголів'я ВРХ знаходяться в межах статистичної похибки.

Подібне становище з іншими програмами, стосовно яких локальність їхньої дії посилюється ще й тим, що вони недовготривалі й інколи замінюються іншими вже наступного року якщо не за напрямками, то за обсягом фінансових ресурсів, що виділяються досить часто за низхідним принципом усупереч початково продекларованому висхідному. І такі неперевірені хоч би в межах якогось регіону програми відразу розповсюджуються на весь аграрний сектор, нерідко з метою видати бажане за дійсне, як це спостерігалось із завідомо безуспішними намаганнями збільшити поголів'я ВРХ за рахунок дотацій в індивідуальних господарствах населення. Отож очевидно, що фінансово-економічного регулювання розвитку аграрного сектору має ґрунтуватися на системній комплексності. Відтак сутнісний зміст фінансово-економічного регулювання розвитку аграрного сектору слід розглядати як їхнє збалансоване поєднання в цілісній системі, що ґрунтується на симбіозі перших із другими.

Інформаційні джерела

1. Коденська М. Ю. Державна підтримка розвитку аграрного сектору економіки // Економіка АПК. – 2013. – № 6. – С. 14-21.